

Interneto Lietuvoje gimtadieniu laikoma 1991 m. spalio 10-oji, kai prasidėjo Lietuvos mokslo ir studijų institucijų kompiuterių tinklo LITNET kūrimo darbai.

Ant Seimo pastato buvo sumontuota palydovinio ryšio įranga, kuri leido mūsų šaliai pirmą kartą savarankiškai prisijungti prie pasaulinio žiniatinklio. Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto profesorius Adolfas Laimutis Telksnys, LITNET tinklo įkūrėjas, pabrėžia, kad šį darbą lietuviai mokslininkai padarė per labai trumpą – trijų mėnesių laikotarpį. Finansiškai parėmė skandinavai.

Interneto įvedimas aptartas per konferenciją

Vakarų pasaulyje internetas plačiai naudoti buvo pradėtas 1990 m. Tuo metu, pasak profesoriaus, Sovietų okupuotoje Lietuvoje buvo atliekami moksliniai tyrimai, bandant sukurti ryšių kanalais sujungtų kompiuterių sistemas, tačiau internetas dar neveikė. Ryšys su pasauliu palaikytas tik per Maskvą.

„Ėjo antrieji atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metai. Lietuvos ryšiai tuo metu vis dar buvo kontroliuojami Sovietų Sąjungos tarnybų. Svetimųjų kontrolės reikėjo atsikratyti“, – prisimena mokslininkas.

Būtent nepriklausomo nuo Maskvos interneto atvedimas į Lietuvą – vienas žinomiausių prof. L. Telksnio darbų. 1991 m. birželį mokslininkas nuvyko į tarptautinę kompiuterių tinklų konferenciją INET 91 Danijoje ir ten su Šiaurės šalių kompiuterių tinklo NORDUnet specialistais aptarė, kaip Lietuvoje būtų galima turėti nepriklausomą kompiuterių ryšį. Per pasitarimus, vykusius tarptautinės kompiuterių tinklų konferencijos metu, buvo nutarta įrengti Sovietų Sąjungos tarnyboms sunkiau prieinamą palydovinio ryšio kanalą „Lietuva – Internetas“ tarp Lietuvos mokslų akademijos Matematikos ir informatikos instituto ir Šiaurės šalių kompiuterių tinklo NORDUnet, kuris tuo metu jau buvo sujungtas su internetu.

Šiai prof. L. Telksnio pasiūlytai idėjai pritarė visi ekspertai: danai, švedai, norvegai, suomiai.

Darbai truko tris mėnesius

„Mums labai padėjo skandinavai. Norvegijos vyriausybė padovanojo Lietuvai palydovinio ryšio antenas, palydovinio ryšio 64 Kbps kanalą „Intelsat“, interneto ryšiui palaikyti būtina kompiuterį „Norsk Data“. Norvegijoje darbus koordinavo Oslo universitetas, padedamas norvegų verslininko Vidaro Bjerkelando“, – apie kolegų paramą pasakoja prof. L. Telksnys.

Po trijų mėnesių, 1991 m. spalio 10 d., buvo įsteigtas Lietuvos mokslo ir studijų institucijų kompiuterių tinklas LITNET. Tai buvo pirmas savarankiškas interneto ryšys Lietuvoje, kurį

įrengė Lietuvos mokslų akademijos, Matematikos ir informatikos instituto informatikai, bendraudami su Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos, Kauno technologijos universiteto, Vilniaus universiteto specialistais. „Ant Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos rūmų stogo buvo sumontuota palydovinio ryšio antena, kuri palaikė ryšį su NORDUnet kompiuterių tinklo palydovine interneto ryšio antena. Kompiuterinio palydovinio ryšio kanalas „Lietuva - Internetas“ užtikrino 64 Kbps duomenų perdavimo spartą. Ryšių kanalo dalis, 9,6 Kbps, buvo skirta skaitmeniniams duomenims perduoti, o likusi dalis buvo naudojama pokalbiams telefonu, faksui ir telegrafui“, - prisimena interneto Lietuvoje pradininkas.

Pirmieji prie šio tinklo prisijungė Matematikos ir informatikos institutas, Kauno technologijos universitetas ir Vilniaus universitetas. 1993 m. el. paštu ir kitomis paslaugomis jau naudojosi 17 mokslo įstaigų ir per 60 vyriausybinių ir ne pelno organizacijų. LITNET padėjo pamatus dabartiniam lietuviškam internetui. Lietuva tuo metu tapo pasaulio kompiuterių tinklo - interneto nare.

Ateityje - vis spartesnis ryšys ir DI

Kaip pasakoja prof. L. Telksnys, pirmosios nespaltvotos nuotraukos siuntimas į Lietuvą LITNET tinklu truko daugiau kaip dvi valandas. Tiek laiko pirmoji elektroninė nuotrauka 1992 m. sausį iš Norvegijos, Oslo universiteto, keliavo į Lietuvos mokslų akademijos Matematikos ir informatikos institutą.

Dabar nuotraukos atkeliauja akimirksniu, o tobulėjant ryšiui viskas veiks dar greičiau - pvz., filmus ar kitus didelės apimties duomenis bus galima parsisiųsti per kelias sekundes.

„Ateinančios 5G ryšio technologijos padės valdyti savavaldes mašinas. Kai ateis 6G technologijos, o Vokietijoje Miuncheno technikos universitetas jau pradėjo šių technologijų praktinio taikymo mokslinių tyrimų darbus, bus dar įdomiau. Naudojant 6G technologijas ne tik atsiras gudresni, išmanesni įrenginiai, bet ir namuose matysime holoviziją, trimatėje erdvėje kambaryje rodančią gamtos, miestų vaizdus, koncertus, teatrų spektaklius, po kambarį vaikščiojančius aktorius, dainininkus, grojančius muzikantus“, - technologijų ateities vizijomis dalijasi profesorius.

LITNET padėjo pamatus dabartiniam lietuviškam internetui, todėl, pasak lietuviško interneto įkūrėjo, LITNET ir toliau turi likti pažangos katalizatoriumi, kuris perkelia į Lietuvą naujausias technologijas, teikia moderniausias kompiuterių tinklų paslaugas mokslui, studijoms, švietimui, padeda kurti ateities žmonių ir robotų su dirbtiniu intelektu (DI) bendruomenę.

Šiandien minimas 30-asis interneto Lietuvoje gimtadienis

Profesoriaus teigimu, ateinančiais dešimtmečiais LITNET turi padėti kurti išsilavinusių žmonių ir išmaniųjų mašinų visuomenę, kurioje žmonių pagalbinkai bus ne tik pramoniniai robotai, automatai, išmanūs daiktai, bet ir bendraujantys lietuviškai robotai humanoidai bei savavaldės mašinos, judančios žeme, oru, vandeniui.

„Tokioje aplinkoje žmonės galės kurti, gaminti, eksploatuoti ir eksportuoti **didelės pridėtinės vertės produkciją**. Kryptingai veikdami pasieksime, kad Lietuva taptų išsilavinusių žmonių ir mašinų su dirbtiniu intelektu visuomenės puoselėjimo pavyzdžiu. Lietuvoje bus tvari ekonomika, vyraus gerovė, tvarka, ramybė ir saugumas“, – įsitikinęs prof. L. Telksnys.

